

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри географії
та екології
протокол № 2 від 09.09. 2020 р.
в.о. завідувача кафедри
 Олексій ДАВИДОВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Освітня програма **Географія**
Спеціальність **106 Географія**
Галузь знань **10 Природничі науки**

Херсон 2020

Назва навчальної дисципліни	Економічна та соціальна географія України
Викладач	Омельченко Наталя, кандидат географічних наук, старший викладач кафедри
Посилання на сайт	
Контактний тел.	+380508206745
E-mail викладача	nomelchenko92@gmail.com
Графік консультацій	П'ятниця, 10:00-14:00, ауд. 603 або за призначеним часом

1. Анотація курсу

дисципліна включає теми, пов'язані з особливостями, проблемами та трендами розвитку господарства України у взаємозв'язку із сучасними демографічними процесами. Формує уявлення студентів-географів про природо-ресурсний потенціал України, населення, галузеву структуру господарства та позицію України на світовій арені.

2. Мета та завдання курсу

Мета курсу: засвоєння студентами знань про сучасну територіальну диференціацію господарського комплексу та населення України, вивчення принципів та факторів просторової організації суспільства України і передумов розвитку господарства.

Завдання курсу:

- 1) характеристика суспільно-географічного положення України з усіма взаємозв'язками його складових;
- 2) визначення геополітичних та гео економічних пріоритетів України;
- 3) аналіз запасів природних ресурсів України з точки зору раціонального природокористування;
- 4) аналіз динаміки чисельності, природного та механічного руху населення України, особливостей його розселення та національного складу, основних рис ринку праці країни та регіонів;
- 5) характеристика господарства України, аналіз особливостей його галузевої і територіальної структури, рівнів соціально-економічного розвитку та соціальної і економічної безпеки регіонів;
- 6) аналіз чинників формування і функціонування, сучасного стану, територіальної організації, проблем та перспектив розвитку галузей промисловості, сільського господарства та сфери послуг України;

7) розкриття основних видів зовнішніх зв'язків України, аналіз географії їх поширення.

3. Програмні компетентності та результати навчання

Після успішного завершення дисципліни здобувач формуватиме наступні програмні компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність узагальнювати основні категорії предметної області в контексті загальноісторичного процесу.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

ФК 11. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, в межах України, локальному).

ФК 13. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, регіонів і країн, України, природних і суспільних територіальних комплексів.

ФК 15. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та державах.

ФК 16. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

Програмні результати навчання

ПР 1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузі географічних наук

ПР 8. Використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та суспільних систем і об'єктів

ПР 10. Аналізувати склад і будову ландшафтної оболонки (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово часових масштабах.

ПР 12. Називати і використовувати теорії, парадигми, концепції та принципи географічної науки, теоретичні та методичні засади навчання географії

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
6 кредитів / 180 годин	36	32	112

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
2020-21	I-II	106 Географія	4	ОК

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Кабінет соціально-економічної географії та туризму (тематичні карти, атласи, телевізор)

7. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

Високо цінується академічна доброчесність. До всіх студентів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і, як наслідок, загального рейтингу студентів. Мінімальне покарання для студентів, яких спіймали на обмані чи плагіаті під час тесту чи підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтесь до цього питання серйозно та відповідально.

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних занять)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
Семестр I					
Модуль 1. Геополітичне положення України. Умови і фактори територіальної організації господарства України					
Тиждень 1	Тема 1: Географічне положення, територія і межі України, їх вплив на територіальну організацію господарства. Адміністративно-територіальний устрій України, перспективи і напрямки вдосконалення	Лекція - 2 год.	1, 2, 4, 5, 9, 11, 12, 17	Знання розташування областей України на карті. Виконання завдань практичної роботи, в т.ч. семінар	5
Тиждень 2		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 2	Тема 2. Геодемографічна ситуація в Україні	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 4, 5, 11, 13, 17,18, 19	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 3	Тема 3. Природно-ресурсний потенціал і соціально-економічна база розвитку господарства України	Лекція - 2 год.	1, 2, 4, 6, 10, 14, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 4		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 4	Тема 4. Народногосподарський комплекс України. Особливості формування та розвитку	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 4, 6, 11, 12, 14, 17	Виконання завдань практичної роботи, в т.ч. семінар	5
Модуль 2. Функціонально-галузева структура господарства					

Тиждень 5	Тема 1. Промисловість України: форми територіальної організації і фактори розміщення	Лекція - 2 год.	1, 2, 4, 5, 6, 11, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 6		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 6, 7	Тема 2. Паливно-енергетичний комплекс	Лекція - 4 год.	1, 2, 4, 6, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 7		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 8	Тема 3. Гірничо-металургійний комплекс	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 4, 6, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 9	Тема 4. Машинобудування України: галузева і територіальна організація	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 4, 6, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 10	Тема 5. Географія хімічної промисловості України	Лекція - 2 год.	1, 2, 4, 6, 11, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тиждень 10, 11		Практичне заняття – 4 год.			
Тиждень 12	Тема 6. Лісовиробничий комплекс	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 4, 6, 10, 17	Виконання завдань практичної роботи	5
Тест за 2 модулі (I семестр)					10
Максимальна кількість балів за поточний контроль					60
Максимальна кількість балів за екзамен					40
Максимальний підсумковий бал					100

Семестр II					
Модуль 3. Антропогенно-техногенне навантаження на довкілля України та інфраструктурне забезпечення регіонів України					
Тиждень 13	Тема 1. Будівельний комплекс	Лекція - 2 год.	1, 2, 4, 6, 17	Виконання завдань практичної роботи (семінар)	10
Тиждень 14		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 14, 15	Тема 2. Функціонально-галузева структура АПК України. Географія агропромислового комплексу України	Лекція - 4 год.	1, 2, 4, 6, 15, 17	Виконання завдань практичної роботи	10
Тиждень 15		Практичне заняття – 2 год.			
Тиждень 16	Тема 3. Транспортний комплекс України	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 4, 6, 14, 16, 17	Виконання завдань практичної роботи	10
Тиждень 17	Тема 4. Антропогенно-техногенне навантаження на довкілля та екологічна ситуація в Україні	Лекція - 2 год.	2, 4, 6, 10, 11, 17	Виконання завдань практичної роботи	10
Тиждень 17, 18		Практичне заняття – 4 год.			
Тиждень 19	Тема 5. Внутрішні та зовнішні економічні зв'язки України, їх роль у розвитку господарства країни	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	1, 2, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 17	Виконання завдань практичної роботи (семінар)	10
Тиждень 20	Тема 6. Досвід економіко-географічного районування України	Лекція - 2 год., Практичне заняття – 2 год.	2, 3, 5, 6, 11, 18	Виконання завдань практичної роботи	10
Тест за II семестр					40
Максимальний підсумковий бал					100

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

9.1. Семестр I (Модуль 1. Геополітичне положення України. Умови і фактори територіальної організації господарства України та Модуль 2. Функціонально-галузева структура господарства) – **100 балів:**

Практичні завдання 50 балів;

Тест за 2 модулі (I семестр) 10 балів;

Екзамен – 40.

9.2. Семестр II (Модуль 3. Антропогенно-техногенне навантаження на довкілля України та інфраструктурне забезпечення регіонів України) – **100 балів:**

Практичні завдання 60 балів;

Тест за II семестр 40 балів.

Диференційований залік, підсумкова оцінка представляє собою суму балів отриманих здобувачем за виконання наведених завдань.

Студенти можуть отримати до 10% бонусних балів за виконання індивідуальних завдань, підготовку презентацій, участь у конкурсах наукових робіт, предметних олімпіадах.

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні джерела

1. Барановський М.О. Економічна та соціальна географія України. Реальний сектор економіки: навчальний посібник. Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2018. 376 с.
2. Комплексний атлас України. - К.: ДНВП "Картографія", 2005. — 96 с.
3. Мезенцева Н.І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина. Електронний підручник / автор і упорядник Мезенцева Н.І. – К., 2008.
4. Національний атлас України / НАН України, Інститут географії, Державна служба геодезії, картографії та кадастру; голов. ред. Національного атласу України Л. Г. Руденко; голова ред. кол. Б. Є. Патон. — К.: ДНВП «Картографія», 2007. — 435 с.
5. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
6. Пістун М.Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект / Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. – К., 2004.

Додаткові джерела:

7. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С. Дністрянський. – Львів, 2006.
8. Доценко А.І. Регіональне розселення в Україні: стан та прогноз / Доценко А.І., Зінич В.Т. та інші. – К., 2007.
9. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. - К.: Реферат, 2007. - 224 с.
10. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3- х частинах: Підручник / В. П. Руденко. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 552 с.
11. Семененко В.І. Історія України / Семененко В.І., Радченко Л.О. – Х., 2000.

Інтернет-ресурси

12. Економіка України. Політико-економічний журнал. Режим доступу: <http://www.economukraine.com.ua/>
13. Державна служба зайнятості. Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
14. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
15. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
16. Міністерство транспорту і зв'язку. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>
17. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Статистика населення України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp
19. Демографічний щорічник «Населення України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/13/Arch_nasel_zb.htm